

Innovative activity as the basis for the intensive development of enterprises in the transport sector

Inna Holova

National Transport University, Kyiv

Anhelina Spitsyna

National Transport University, Kyiv

Abstract. The paper analyzes innovation activity as a foundation for the intensive development of enterprises in the transport sector. It emphasizes the role of innovation as a complex process of creating, implementing, and disseminating new technologies, services, and organizational practices. Particular attention is paid to current trends and prospects of innovation activity in Ukraine, including the growth of investments, development of innovation clusters, digitalization, international cooperation, and sustainable development. The study highlights the dual structure of innovation activity: the management system's capacity to mobilize resources for innovation and the actual implementation of innovative activities. Strengthening innovation activity is viewed as a key factor for ensuring competitiveness and sustainable growth of transport enterprises.

Keywords: innovation activity, transport sector, competitiveness, sustainable development, digitalization, management system, innovation clusters.

Інноваційна активність як основа інтенсивного розвитку підприємств транспортного комплексу

Інна Голова

Національний транспортний університет, м. Київ

Ангеліна Спіцина

Національний транспортний університет, м. Київ

Анотація. У тезах досліджується інноваційна активність як основа інтенсивного розвитку підприємств транспортного комплексу. Акцент зроблено на інноваціях як процесі створення, впровадження та поширення нових технологій, послуг та організаційних практик. Розглянуто сучасні тенденції та перспективи інноваційної активності в Україні, зокрема зростання інвестицій, розвиток інноваційних кластерів, цифровізацію, міжнародну співпрацю та забезпечення сталого розвитку. Наголошено на двох складових інноваційної активності: здатності системи управління мобілізувати ресурси для інновацій та фактичному здійсненні інноваційної діяльності. Підкреслюється, що зростання інноваційної активності є ключовим чинником конкурентоспроможності та сталого розвитку транспортних підприємств.

Ключові слова: інноваційна активність, транспортний комплекс, конкурентоспроможність, сталий розвиток, цифровізація, система управління, інноваційні кластери.

Інноваційна діяльність підприємств транспортного комплексу визначається як комплекс практичних дій, спрямованих на використання науково-технічних

результатів для отримання нових або поліпшення існуючих послуг, виробів, технологій, методів управління та ін. [1]. Її пов'язують тільки зі створенням повністю нового об'єкта, а саме наголошується, що інноваційна діяльність - це такий вид діяльності, який на основі результатів наукових досліджень забезпечує створення принципово нової продукції, нової послуги, в результаті яких з'являється те, чого раніше не було [4]. Лаконічно, але максимально точно до результату, інноваційну діяльність визначають як процес створення, провадження та поширення інновації.

Щодо інноваційної активності підприємства, то це поняття, яке, переважно, використовують, коли йдеться про оцінку інтенсивності інноваційної діяльності.

Інноваційна активність в Україні має низку тенденцій та перспектив розвитку, які варто розглянути. Попри складнощі, спричинені війною, в Україні спостерігається зростання інвестицій в інноваційну діяльність, хоча існують питання щодо продуктивності цих рішень. Важливо зосередитися не лише на фінансуванні, але й на ефективному впровадженні інновацій у соціальну та економічну сфери.

Тенденції:

- Зростання інвестицій. Незважаючи на війну, спостерігається зростання інвестицій у інноваційну діяльність, що свідчить про потенціал для подальшого розвитку.

- Потреба у підвищенні продуктивності. Важливою тенденцією є необхідність підвищення ефективності інноваційних рішень та їхнього впровадження в економіку.

- Глобальний вимір. Україна бере участь у світовому рейтингу інноваційного розвитку, що дозволяє оцінювати власні досягнення та визначати напрямки для покращення.

- Розвиток інноваційних кластерів. Створення та розвиток інноваційних кластерів, які об'єднують науку, бізнес та державу, є перспективним напрямком.

- Залучення людського капіталу. Важливим аспектом є залучення та розвиток людського капіталу, здатного генерувати та впроваджувати інновації.

Перспективи:

- Цифровізація економіки. Широке впровадження цифрових технологій у різних сферах, включаючи державне управління, освіту та медицину, відкриває значні перспективи для інноваційного розвитку.

- Розвиток R&D сектору. Підтримка науково-дослідницької діяльності та розробка нових технологій є ключовим фактором для забезпечення інноваційного потенціалу.

- Співпраця з міжнародними партнерами. Залучення міжнародних інвестицій та обмін досвідом з іншими країнами сприятиме розвитку інновацій в Україні.

- Створення сприятливого інноваційного середовища. Розвиток інфраструктури, спрощення регуляторних процедур та підтримка стартапів є важливими для створення сприятливого середовища для інноваційної діяльності.

- Забезпечення сталого розвитку. Інновації мають враховувати принципи сталого розвитку, забезпечуючи гармонійне поєднання економічного зростання, соціального прогресу та захисту навколишнього середовища.

Інноваційна активність підприємств транспортного комплексу - це оцінка інтенсивності інноваційної діяльності підприємства як основного фактора його розвитку та конкурентних переваг. Інноваційну активність визначають як "узагальнюючу комплексну характеристику інтенсивності інноваційної діяльності підприємства, що засноване на здатності до мобілізації інноваційного потенціалу і спрямована на отримання позитивного результату, що відобразиться у їхньому довгостроковому стійкому розвитку. "Інноваційна активність підприємства є підґрунтям системи управління розвитком підприємства, що охоплює всі її складники" [3].

Інноваційна активність - це цілеспрямована діяльність підприємств транспортного комплексу щодо конструювання, створення, освоєння і виробництва якісно нових видів техніки, предметів праці, об'єктів інтелектуальної власності, технологій, а також впровадження досконаліших форм організації праці й управління виробництвом. І це, по суті не оцінка інтенсивності інноваційної діяльності, а, скоріше, характеристика її сутності [1]. Зазначається, що "інноваційну активність потрібно розглядати як поняття, яке характеризує не тільки динаміку змін, але й визначає інтенсивність змін щодо проведення на підприємстві ефективної інноваційної діяльності" [4].

Вважають, що "інноваційна активність" - рівень інтенсивності інноваційної діяльності та динамічної реалізації сукупності інноваційно цілеспрямованих процесів впровадження досконаліших форм організації праці й управління, що за рахунок впровадження інноваційних перетворень з урахуванням взаємодії факторів зовнішнього і внутрішнього середовищ формують певні конкурентні переваги підприємства та забезпечують його інноваційний розвиток" [2].

Але існують підходи до визначення поняття "інноваційна активність", у яких вона розглядається більш широко і різнопланово. Зокрема, автор зазначає, що, з одного боку, інноваційна активність передбачає реалізацію "послідовних інтенсивних динамічних дій із розробки або придбання інноваційних продуктів (відображення рівня сприйнятливості інновацій як споживача), або розробки, просування і реалізація інноваційних продуктів на ринку (властивість постачальника інновацій)". З іншого боку, інноваційна активність передбачає забезпечення підприємства "ефективними й інтенсивними діями" для "мобілізації інноваційного потенціалу", що дозволяє створювати або придбавати, освоювати і впроваджувати нові інноваційні продукти, процеси, організаційні, управлінські або маркетингові зміни. Фактично, інноваційна активність характеризується "як спроможність менеджменту активізувати інноваційний потенціал необхідної кількості і якості для випуску конкурентоспроможної інноваційної продукції" [3].

Отже, інноваційну активність стосовно підприємства пропонується розглядати як дві складові: інноваційна активність системи управління підприємством та активність інноваційної діяльності.

Інноваційна активність системи управління підприємством - це інтенсивність дій, спрямованих на організацію та здійснення інноваційної діяльності з метою отримання та/або впровадження інновацій. Це інтенсивність забезпечення можливості здійснювати інноваційну діяльність. До таких дій відноситься, зокрема, розробка відповідних бізнес-процесів, концентрація ресурсів, організація науково-дослідної діяльності, співпраця з дослідницькими науковими організаціями та університетами, формування людського потенціалу, мотивація інтелектуальної діяльності, генерація ідей.

Активність інноваційної діяльності - це інтенсивність дій стосовно безпосереднього створення та/або впровадження інновацій, тобто отримання інновації як кінцевого результату.

Результати інноваційної діяльності підприємства, а саме отримання інновацій та їх використання, інтенсивність цих процесів залежить від інноваційної активності інноваційної діяльності та здатності системи управління створювати умови для інноваційної діяльності, активізувати процеси формування необхідних ресурсів (рис. 1).

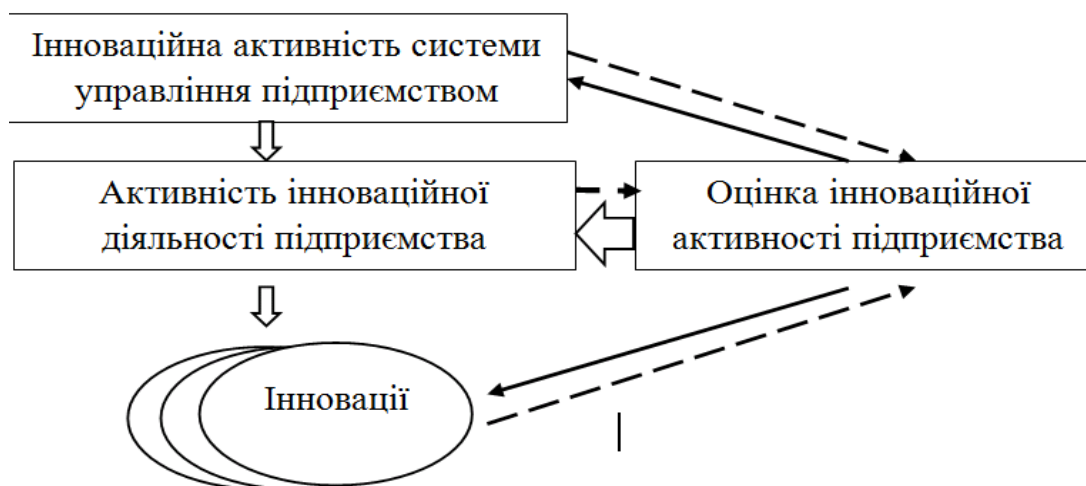

Рис. 1. Інноваційна активність підприємства

Підприємства для контролю стану інноваційної активності системи управління підприємством та активності його інноваційної діяльності здійснює оцінку обох складових інноваційної активності підприємства. Це дозволяє швидко та своєчасно реагувати на можливі проблеми або отримати нову вхідну інформацію для подальшого вдосконалення діяльності. Зокрема, така оцінка дозволить отримати:

- інформацію для подальшого вдосконалення інноваційної діяльності;
- дані для коригування методів, способів та підходів до формування ресурсного та організаційного забезпечення інноваційної діяльності;
- інформацію щодо вдосконалення створення, використання та впровадження інновацій.

До загального обсягу контролюючої інформації також пропонується включати дані стосовно наявних інновацій, зокрема:

- дані щодо характеристик інновацій;

- особливості їх розробки, використання або впровадження;
- поточні та кінцеві перешкоди використання або впровадження інновацій;
- оцінку наявності та масштабності змін внаслідок їх використання;
- результати впливу інновацій на діяльність підприємства.

Управління інноваційною діяльністю в умовах динамічності, невизначеності та конфліктності зовнішніх та внутрішніх умов інноваційного процесу потребує інформаційного забезпечення, що відповідає реальній ситуації, а також кількісної оцінки показників, що визначають повноту та достовірність поведінки системи управління підприємством транспортного комплексу. Їх регулювання забезпечує можливість управління стратегією підприємства, дозволяє передбачити та виключити негативний розвиток подій.

Зростання інноваційної активності дозволить забезпечити створення конкурентних переваг підприємства, формування його сильного конкурентного статусу в умовах посилення впливу глобалізації на ринкову конкуренцію, інтенсивний розвиток підприємства транспортного комплексу.

Загалом, інноваційна активність в Україні має значний потенціал для розвитку. Подолання викликів, спричинених війною, та концентрація на ефективному впровадженні інновацій у різні сфери життя, дозволять Україні стати лідером у сфері інновацій та забезпечити сталий розвиток.

Список використаних джерел

1. Зайцева Л. О. Інноваційна активність компаній: оцінка тенденцій розвитку. Економіка та держава. 2020. № 12. С. 27–33.
2. Ложачевська О. М., Гречан П. Ю. Інноваційна активність підприємства: аналіз існуючих підходів і методів оцінки. Економіка та держава. 2020. № 8. С. 53–55.
3. Чаплінський В. Р. Інноваційна активність в Україні, тенденції та перспективи розвитку. Ефективна економіка. 2020. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8435>.
4. Федулова І.В. Дослідження інноваційної активності промислового підприємства, <https://dspace.nuft.edu.ua/server/api/core/bitstreams/89df5b6e-bb5c-432b-aebf-3ec7094b2d79/content>.

